

Eskilstuna kommun
barn-utbildningsförvaltningen@eskilstuna.se

2020-05-20
Dnr-2019:5786

Beslut

efter kvalitetsgranskningen *Stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling* vid Slottsskolan i Eskilstuna kommun

Inledning

Med anledning av den rådande situationen med risker för smittspridning av Covid-19

Många skolor är i dagsläget starkt påverkade av de åtgärder som vidtas med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. För gymnasieskolan och vuxenutbildningen gäller särskilda rekommendationer. Skolinspektionen anpassar för närvarande på olika sätt sin tillsyn och granskning. Mer information finns på www.skolinspektionen.se. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Eftersom skolan fortfarande är aktiv och ska fortgå men under andra omständigheter menar Skolinspektionen dock att det är viktigt att meddela bedömningen efter den tidigare granskningen som redan ägt rum. Skolinspektionen har i detta beslut satt uppföljningstiden med hänsyn till rådande omständigheter.

Granskningen

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört kvalitetsgranskningen *Stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling*. Syftet är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?
2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Slottsskolan, i Eskilstuna kommun ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Slottsskolan den 11–13 februari 2020. Besöket genomfördes av utredarna Charlotta Nord, Anna Alm och James Sjöström. Totalt sex intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn samt fyra lektionsobservationer har genomförts.

Beslut:

Bedömningsområde 1: Med vilken kvalitet arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?

Skolinspektionen bedömer att lärarna arbetar metodiskt vid planering av undervisningen för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska ges möjlighet att nå längre. Dock bedömer Skolinspektionen att den undervisning som faktiskt genomförs endast till viss del möjliggör att denna elevgrupp får en sådan undervisning.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver se till att lärarnas lektionsplaneringar genomförs i undervisningens samtliga ämnen så att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får arbeta med skoluppgifter som är utmanande utifrån deras kunskapsnivå och som också kan leda till berikning och acceleration.

Bedömningsområde 2: Med vilken kvalitet ger rektorn stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Skolinspektionen bedömer att skolenhetens ledning i vissa delar bedriver ett gott arbete med att ge stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

- Rektorn behöver organisera verksamheten så att lärare ges reella möjligheter att utveckla en undervisning som även möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att säkerställa att goda exempel på sådan undervisning får spridning.
- Rektorn behöver genom sin organisation skapa reella möjligheter för elevhälsan och lärare att även samarbeta kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att den kompetens som finns i elevhälsan kring denna elevgrupp tas till vara vid utveckling och genomförande av undervisningen.

Uppföljning:

Huvudmannen ska senast den **2020-11-30** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till **skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se**, eller per post till, **Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund**. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (**dnr 400–2019:5786**) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?

Bedömningsområdet omfattar fyra områden:

- **Planering av undervisning.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning lärarens planering av undervisningen (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- **Utmaningar i undervisningen.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling tillräckliga utmaningar.
- **Lärarstöd.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får stöd för att komma vidare i sin kunskapsutveckling.
- **Förväntningar.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning undervisningen genomsyras av ändamålsenliga förväntningar på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärarna arbetar metodiskt vid planering av undervisningen för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska ges möjlighet att nå längre. Dock bedömer Skolinspektionen att den undervisning som faktiskt genomförs endast till viss del möjliggör att denna elevgrupp får en sådan undervisning.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att lärarna vid Slottsskolan visar medvetenhet kring vikten av att stimulera och utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och att de i sin planering förbereder

uppgifter och material även för denna elevgrupp. I sin planering beaktar lärare tidigare höga elevprestationer och uppdaterar kontinuerligt planeringen med utgångspunkt i elevernas förändrade behov. Granskningen visar vidare att olika metoder och material används i undervisningen så att eleverna får möta en variation. Lärarna ger också lämplig form av lärarstöd och återkoppling för att eleverna ska komma vidare i sitt lärande och utvecklas ännu mer. Granskningen visar även att lärarna bekräftar eleverna genom att ge dem erkänsla för tidigare ansträngningar. Lärarna ger dessutom eleverna ett visst stöd i att få överblick över sitt skolarbete genom att göra det möjligt för eleverna att kunna reflektera över sitt eget lärande. Granskningen visar vidare att även om det finns lärare som i viss mån bemöter pojkar och flickor olika så kommer lärarnas höga och ändamålsenliga förväntningar på samtliga elevers förståelse till uttryck i tilltal och bemötande av dem. Dock visar granskningen att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling visserligen i viss utsträckning får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå, men att dessa elever också ofta får träna på uppgifter som de redan kan. Granskningen visar slutligen att lärarna i viss mån ger eleverna möjlighet till såväl berikning som acceleration¹ men att möjligheten till detta varierar mellan olika ämnen.

Lärarnas planering av undervisningen

Granskningen visar att lärarna vid Slottsskolan visar medvetenhet kring vikten av att stimulera och utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och att de i sin planering förbereder uppgifter och material även för denna elevgrupp. Lärare uppger att de planerar sin undervisning för att även kunna möta elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Utifrån intervjuer och av skoluppgifter som Skolinspektionen tagit del av framgår det att lärarna till exempel gör detta genom att planera och utforma sin undervisning med hjälp av utvecklande frågor och öppna uppgifter. Genom att förbereda öppna uppgifter som kan byggas ut uppger lärarna att de kan stimulera samtliga elever oberoende av var de befinner sig i sin kunskapsutveckling. De uppger vidare att elevgrupperna inte är homogena och att de därför måste planera undervisningen så att samtliga elever får uppgifter som de kan genomföra. Rektorn säger att det är viktigt att lärarna planerar en undervisning som gör att de kan möta elever på olika kunskapsnivåer och tillägger att lärarna genom en god planering kan nå samtliga elever. Elevhälsans representanter håller med rektorn och säger att det som är mest lyckosamt för undervisningen är när lärarna planerar så att det finns en miniminivå för vad eleverna ska klara av och att de sedan utifrån den planerar för olika nivåer på samma uppgift.

¹ *Acceleration* innebär att man låter eleverna fortsätta framåt i egen takt. Det kan innebära att eleven får gå snabbare fram till exempel genom uppflyttning i årskurs eller att eleven ges möjlighet att arbeta snabbare framåt i den egna årskursens material eller med uppgifter som, enligt styrdokumentet, tillhör en senare årskurs, kurs eller skolform. *Berikning* innebär att eleven får bredda och fördjupa sina kunskaper, och det innebär också att undervisningsmaterialet kan omfatta andra områden än det som anges i det centrala innehållet.

Granskningen visar vidare att lärare i sin planering beaktar tidigare höga elevprestationer och kontinuerligt uppdaterar planeringen med utgångspunkt i elevernas förändrade behov även om detta inte framgår tydligt av den information som finns i elevernas individuella utvecklingsplaner. Lärare uppger att de tidigt får information om elevernas kunskapsnivå, bland annat vid överlämning från årskurs tre, även om det vid dessa tillfällen är större fokus på elever som inte nått målen för utbildningen. De uppger vidare att de i sin planering tar hänsyn till elevernas tidigare höga prestationer genom att förbereda lektionerna så att det finns extrauppgifter till de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. De tillägger att om eleverna ändå blir snabbt färdiga så är de förberedda på så vis att eleverna exempelvis får arbeta med uppgifter i ett digitalt färdighetsprogram, med gamla nationella prov eller med "klu-ringar". Lärarna berättar också att de genast tänker om och anpassar planeringen med svårare uppgifter om de märker att vissa elever snabbt blir färdiga. I de individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen tar del av vid skolbesöket ges eleverna omdömen om hur de till exempel arbetar, men kopplat till dessa kommentarer ges inte information om vad eller vilket stöd eleverna behöver för att komma vidare i sin kunskapsutveckling. I en intervju uppger lärare dock att det vid skolenheten finns långt framskridna planer på att utveckla en gemensam mall för utvecklingssamtalen så att dessa ska mynna ut i individuella utvecklingsplaner som tydligt visar vad eleverna behöver för att komma vidare i sin kunskapsutveckling. De individuella utvecklingsplanerna ska i sin tur bidra till att lärarna kan planera även utifrån den information som ges i dessa, men lärarna tillägger att detta system ännu inte är på plats.

Utmaningar i undervisningen

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i viss utsträckning får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå, men att dessa elever trots detta ofta får träna på uppgifter som de redan kan. Elever uppger att de tycker om att lära sig nya saker samt att söka information på olika sätt och på egen hand vilket de också får göra ibland. De säger dock att de ofta får för enkla uppgifter och att de får öva på sådant som de redan kan. De säger även att de repeterar mycket och att det gör att de förlorar fokus och tappar intresset för undervisningen. Vidare uppger de att alla elever för det mesta arbetar med samma uppgifter men att de tycker att det är bra när de ibland får svårare saker att arbeta med. Vid ett par av de observationer som Skolinspektionen genomför får samtliga elever arbeta med samma uppgifter, och de elever som snabbt blir färdiga får varken fler eller mer avancerade uppgifter utan får istället vänta in samtliga klasskamrater. Elever uppger dock att när de blir färdiga snabbt så får de ibland extrauppgifter eller så kan de arbeta med ett digitalt färdighetsprogram som erbjuder övningar i olika svårighetsgrad i flera ämnen. Det händer dock att de istället för att få extrauppgifter hjälper en kamrat, läser i sin bänkbok eller bara väntar in att klasskamraterna ska bli färdiga, säger eleverna. Lärare uppger att elever kan få extrauppgifter när de blir färdiga före sina kamrater och ger som exempel att eleverna då får arbeta med det digitala färdighetsprogrammet. Rektorn och elevhälsans representanter uppger att de lärare

som undervisar i årskurs fyra vid olika tillfällen visserligen ger eleverna mer utmanande och utvecklande uppgifter, men de tillägger att eleverna ibland får arbeta med mer uppgifter av samma slag och att detta inte gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Enligt elevhälsans representanter har elever berättat att det varierar mellan lärare om de erbjuder extrauppgifter eller inte.

Granskningen visar vidare att lärarna i viss mån ger eleverna möjlighet till såväl berikning som acceleration men att möjligheten till detta varierar mellan olika ämnen. Elever säger att lärarna tittar på hur väl de har klarat sin läxa och att de utifrån det får svårare uppgifter, till exempel kan de i matematiken få träna på en svårare multiplikationstabell. Även lärare säger att eleverna får accelerera i matematik genom att arbeta med mer avancerade uppgifter och högre multiplikationstabeller. Elever ger också exempel på att de kan få söka efter fördjupande uppgifter i en svårare bok när de skriver en faktatext. Skolinspektionen ser också detta vid en av sina lektionsobservationer då elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling uppmanas att söka efter fakta i mer avancerade texter samt får hjälp av lärare med att ta sig in i denna litteratur. Lärare uppger att de arbetar med berikning främst i de samhällsorienterande ämnena. De säger vidare att de har elever i årskurs fyra som är vetgiriga och kan mycket och att det därför kan bli ett "djup" när dessa elever söker fakta för att kunna skriva om ett område. Elever uppger att de tycker det är kul när de får fundera på hur de ska lösa en uppgift och när det till exempel tar lång tid att lösa ett matematiktal. De tycker också om att få använda sin fantasi – både när de skriver och när de räknar.

Granskningen visar också att lärarna använder sig av olika metoder och material i undervisningen så att eleverna får möta en variation. Elever ger i intervju flera exempel på hur undervisningen varierar och på olika material som används i den. De uppger att detta gör undervisningen intressant och exemplifierar med att de ibland får titta på en film som inledning till något de ska lära sig för att sedan öva på detta. Som exempel på vad lärarna gör för att de ska vilja lära sig mer säger elever att deras undervisning ibland avbryts med korta danspauser och att dessa pauser gör att de vill lära sig mer. De berättar vidare om ett grupparbete som de tyckte var intressant då de tillsammans skulle bygga ett fordon. Det utmanande inslaget i den uppgiften var enligt eleverna att de var tvungna att samarbeta kring lösningen som de skulle komma fram till på egen hand i gruppen. Lärarnas bild av hur de varierar undervisningen stämmer överens med den bild som eleverna ger. Lärarna säger att eleverna får arbeta såväl enskilt som i par och i grupp. De tillägger att eleverna får arbeta undersökande när de laborerar och att de använder läroböcker och annat material som komplement till elevernas gemensamma läromedel. Ytterligare exempel som lärarna ger på hur de varierar undervisningen är att eleverna får träna på många olika sätt – via det digitala färdighetsprogrammet, på papper och med kompletterande övningar som korsord – när de till exempel ska lära in fakta och glosor. Lärarna säger att variation i undervisningen gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling eftersom detta sporrar dem att lära sig mer. Vid de lektionsobser-

vationer som Skolinspektionen genomför vid besöket varierar undervisningen genom att eleverna får arbeta såväl individuellt som i grupp och helklass. Skolinspektionen ser också exempel på att undervisningen varierar mellan lärarledda genomgångar och elevaktiviteter.

Lärarstöd för att komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att lärarna ger lämplig form av lärarstöd och återkoppling för att eleverna ska komma vidare i sitt lärande samt att de även bekräftar eleverna genom att ge dem erkänsla för tidigare ansträngningar. Elever berättar i intervju att lärarna går runt i klassrummet när de arbetar och att de kan få hjälp när läraren går förbi eller genom att räcka upp handen, vilket bekräftas av såväl lärarna i intervju som av de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomfört vid besöket. Vid samtliga lektionsobservationer går lärarna runt bland eleverna för att fånga upp deras förståelse och ge hjälp även till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Skolinspektionen ser att eleverna också får hjälp utan att eleverna påkallar lärarnas uppmärksamhet. Eleverna berättar också att lärarna förklarar sådant som eleverna inte förstår och gör tydligt för dem hur de ska tänka för att kunna lösa uppgifter på egen hand. De berättar att de kan få hjälp att hitta svårare faktatexter när de ska skriva om ett ämne samt hjälp att använda sådant extramaterial. Skolinspektionen ser också vid sina lektionsobservationer att lärarna stöttar eleverna genom att hjälpa dem att hitta och använda mer utmanande material samt genom att ge dem återkoppling på hur de kan komma vidare i sitt lärande. Lärare och elever berättar vidare att lärarna styr över gruppindelning och över hur eleverna är placerade i klassrummet. Lärarna säger att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling sitter tillsammans eller ganska nära varandra så att de kan inspirera varandra. Lärarna berättar vidare att de försöker stimulera denna elevgrupp genom samtal och ger som exempel att de uppmuntrar elever att ta med information som kommer fram vid sådana diskussioner i sina redovisningar. Ytterligare ett exempel på lärarstöd som lärarna säger att de ger till denna elevgrupp är att om en elev är lite svag på det skriftliga så kan eleven få redovisa sina kunskaper muntligt istället. De säger också att eleverna behöver såväl muntlig som skriftlig återkoppling kring det de gör samt att de också återkopplar digitalt. Elever bekräftar att lärarna arbetar på detta sätt och ger som exempel att lärarna uppmuntrar dem att söka mer fakta eller förbättra sina lösningar ytterligare. De säger också att de tycker om när lärarna ger dem konkret beröm kopplat till något de gjort istället för att bara säga att något är bra och när lärarna berömmar dem för att de kommer ihåg och använder sig av något som gått igenom vid ett tidigare tillfälle. De säger att dessa sätt att få beröm känns väldigt bra. Lärare säger också i intervju att beröm kopplat till något specifikt som eleverna gjort är viktigt eftersom elevernas prestation bekräftas.

Granskningen visar vidare att lärarna ger eleverna ett visst stöd i att få överblick över sitt skolarbete genom att möjliggöra för eleverna att reflektera över sitt eget lärande. Lärare uppger att eleverna tränas i att få överblick över sitt eget lärande ge-

nom att reflektera över vad de har gjort bra, vad som kan förbättras och vilka svårigheter de har stött på samt hur de kan utveckla en god studieteknik. Exempel på hur detta görs framkommer också i intervju med lärare. Det kan vara att lärarna visar eleverna hur de kan planera sitt arbete utifrån en tankekarta, hur en text byggs upp utifrån en viss struktur eller att eleverna uppmanas att fundera över vad de kunde ha gjort annorlunda för att förbättra sina lösningar. Lärare säger även att de vid vissa tillfällen kopplar dessa uppmaningar till de förmågor som eleverna ska utveckla. Eleverna säger dock att de inte pratar så mycket med lärarna om vad de tycker om skolarbetet, men de uppger att lärarna ibland frågar dem vad de tycker om specifika skoluppgifter de har arbetat med och att de kan få liknande uppgifter om de säger att de har tyckt om sättet att arbeta på eller typen av uppgift. Eleverna uppger också att de får respons på sina lösningar från lärarna så att de utifrån det kan tänka på vad de ska förbättra. Vid en av Skolinspektionens observationer uppmanas eleverna att inför nästa lektion reflektera över vad som var svårt, och vid en annan observation får varje elev enskilt utvärdera sitt lärande och om de tyckt att de lärt sig något nytt på lektionen innan de av läraren släpps ut på rast. Rektorn tillägger i intervju att eleverna även får utvärdera sitt lärande med hjälp av till exempel exit tickets, tummen upp och glada gubbar.

Ändamålsenliga förväntningar

Granskningen visar att även om det finns lärare som i viss mån bemöter pojkar och flickor olika så kommer lärarnas höga och ändamålsenliga förväntningar på samtliga elevers förmåga till uttryck i tilltal och bemötande av dem. Lärarna säger att det är viktigt att ha höga förväntningar på samtliga elever och att de därför presenterar samtliga uppgifter för alla elever och dessutom uppmuntrar samtliga elever att arbeta med avancerade uppgifter. Lärarna uppger också att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling sporrar övriga klasskamrater att arbeta med svårare uppgifter så att även de kan prestera mer. Elever uppger att lärarnas bemötande och tilltal gör att de har en bra relation till sina lärare och att de känner sig trygga med att be om hjälp när de får uppgifter som de tycker är svåra att lösa. De säger att lärarna är positiva och visar dem vad de kan göra för att bli ännu bättre utan att det känns som att de blir pressade. Den bild som elever och lärare ger överensstämmer med det som framkommer vid Skolinspektionens lektionsobservationer då lärare till exempel fördelar ordet mellan pojkar och flickor samt uppmuntrar och ger positiv respons och hjälp till samtliga elever. Eleverna uppger vidare att lärarna ser till att klasskamraterna samarbetar oberoende av kön, men de säger att de tycker att lärarna är strängare mot pojkarna än flickorna. Lärarna uppger att flickorna i årskurs fyra är drivande och att de sporrar varandra i skolarbetet. De ger som exempel att flickorna stöttar varandra om de stöter på svårigheter och hjälper varandra att komma vidare. De säger att flickorna är just "duktiga flickor" som jobbar på själva. I de individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen tittar på vid besöket står det främst i flickornas individuella utvecklingsplaner att de ska fortsätta arbeta på "samma fina sätt". Lärarna säger att de pojkar som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i samma årskurs är lite "struliga" och att de därför måste bemöta dessa

pojkar på ett annat sätt för att fånga upp dem så att de kan komma vidare i sitt lärande. Elevhälsans representanter uppger att det inte finns någon skillnad i hur lärarna bemöter flickor och pojkar som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men de säger också att de har en känsla av att det vid skolenheten finns fler flickor som arbetar på självständigt och får mycket gjort medan pojkar som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kanske tar för sig mer. Rektorn säger också att i Eskilstuna presterar flickor generellt sett bättre än pojkar och att det kan bero på att skolan är bättre på att möta de behov som flickor har för att utveckla sin kunskapsnivå.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att lärarnas lektionsplaneringar genomförs i undervisningens samtliga ämnen så att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får arbeta med skoluppgifter som är utmanande utifrån deras kunskapsnivå och som också kan leda till berikning och acceleration.

Granskningen visar att trots att lärarna planerar en undervisning som även utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, genom att till exempel förbereda för utvecklande frågor, öppna uppgifter och extrauppgifter till elever som snabbt blir färdiga, så får detta inte alltid genomslag i undervisningen. Elever uppger i intervju att de ofta får för enkla uppgifter och får öva på sådant som de redan kan, vilket gör att de tappar intresset för undervisningen. Rektorn och elevhälsans representanter säger också att elever som snabbt blir färdiga inte alltid erbjuds mer stimulerande uppgifter i samtliga ämnen utan istället får arbeta med till exempel mer uppgifter av samma slag. Lärare uppger att det varierar mellan olika ämnen i vilken utsträckning eleverna får en undervisning som ger möjlighet till såväl berikning som acceleration.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningsområdet omfattar tre områden:

- **Uppföljning av resultat.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- **Stöd för undervisning.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- **Stöd för elevhälsans samverkan med lärarna i undervisningen.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att skolenhetens ledning i vissa delar bedriver ett gott arbete med att ge stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Sammantaget visar granskningen att rektorn i sin uppföljning av såväl undervisning som kunskapsresultat synliggör samtliga elever och eventuella könsskillnader. Samtliga elever inkluderas vid analys av de resultat som framkommer vid uppföljningen av skolenhetens resultat, men de behov som elever har, som riskerar att inte nå målen för utbildningen, prioriteras. Uppföljningen av dessa resultat används visserligen för att utveckla undervisningen, men det underlag som uppföljningen ger används inte för att specifikt utveckla undervisningen för de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Skolenheten saknar också gemensamma strategier till stöd för genomförandet av en undervisning som stimulerar denna elevgrupp. Granskningen visar vidare att det vid skolenheten visserligen finns upparbetade arbetssätt som möjliggör för lärarna att ta del av kollegernas goda exempel i undervisningen, så att även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling gynnas, men att dessa goda exempel ändå inte får spridning. Dessutom kommer sällan den undervisning som gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i fokus vid pedagogiska diskussioner, trots att verksamheten är organiserad så att det finns tid avsatt för att vid skolenheten diskutera undervisning. Inte heller finns det upparbetade kontaktvägar mellan den egna och andra skolenheter kring elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar vidare att rektorn genom sin organisation endast till viss del säkerställer att lärare ges en reell möjlighet att utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Rektorn ger inte heller genom sin organisation elevhälsan reella möjligheter att samverka med lärarna kring en undervisning som stimulerar denna elevgrupp. Det finns varken en beskrivning av elevhälsans roll och ansvar kopplat till undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling eller upparbetade rutiner för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla en undervisning som utmanar och stimulerar även denna elevgrupp.

Uppföljning av resultat

Granskningen visar att rektorn i sin uppföljning av såväl undervisning som kunskapsresultat synliggör samtliga elever och eventuella könsskillnader. Rektorn uppger i intervju att samtliga elevers kunskapsresultat följs upp kontinuerligt under läsåret och att hen vet exakt vilka elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Uppföljningen görs till exempel vid de fyra målveckor som organiseras vid skolenheten varje läsår. Vid dessa möten synliggörs, via skolenhetens interna system, elevernas kunskapsnivå i förhållande till målen för utbildningen med hjälp av en skala från noll till fem. Rektorn säger att detta system ger en tydlig bild av varje elevs kunskapsutveckling eftersom de omdömen som eleverna får vid dessa målveckor kan gå upp och ned vid varje tillfälle. I intervjuer med lärare och representanter för elevhälsan bekräftas den bild som rektorn ger av hur detta system fungerar. Lärare tillägger dock att även om samtliga elever synliggörs via den uppföljning som görs av kunskapsresultaten så riktas fokus mot de elever som riskerar att inte nå målen. Rektorn uppger också att hen följer upp undervisningens kvalitet, bland annat genom att titta på lärarnas pedagogiska planeringar samt genom att göra frekventa, korta lektionsbesök. Däremot säger rektorn att hen som en del av sin uppföljning av undervisningen inte har tittat på eller gett återkoppling till lärarna på hur de skriver elevernas individuella utvecklingsplaner. Rektorns utsagor överensstämmer med den bild som lärarna ger kring uppföljning av undervisningens kvalitet. Lärarna tillägger att deras undervisning har observerats av en utomstående person och att dessa observationer har följts upp med pedagogiska diskussioner där rektorn, den biträdande rektorn och representant för elevhälsan har deltagit. Elevhälsans representanter bekräftar rektorns och lärarnas utsagor, men de tillägger att rektorn i sin uppföljning av undervisningen inte frågar dem om deras bild av hur lärarna specifikt stimulerar och utmanar eleverna i undervisningen. De tillägger dock att rektorn är noggrann med att följa upp samtliga elever och den undervisning de får, även om fokus i de samtal hen har med elevhälsan i stor utsträckning är på elever som har svårt att nå målen för utbildningen.

Granskningen visar vidare att samtliga elever inkluderas vid analys av skolenhetens resultat men att de behov som elever som riskerar att inte nå målen för utbildningen har prioriteras. Rektorn, lärare och elevhälsans representanter uppger att elevernas resultat och måluppfyllelse analyseras utifrån grupp och kön samt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling synliggörs. Lärare uppger att rektorn bland annat vid arbetsplatsträffar tar upp såväl kunskapsresultat som undervisningens kvalitet. Lärarna tillägger dock att de inte systematiskt söker efter elever som ligger långt

fram i sin kunskapsutveckling. Elevhälsans representanter säger dessutom att rektorn visserligen signalerar vikten av att inkludera samtliga elever i analysarbetet, men att mycket ändå handlar om att få med elever som har svårt att nå målen och att elevhälsoteamet involveras om resultaten avviker nedåt. Rektorn bekräftar elevhälsans bild och säger att den pedagogiska diskussion som förs i skolledningen eller i kollegiet kring elever som har nått långt i sin kunskapsutveckling är begränsad och att det är fokus på elever som har svårt att nå målen för utbildningen. Såväl rektorn som lärare uppger vidare att de aldrig diskuterar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling utifrån den information som framgår av elevernas individuella utvecklingsplaner.

Granskningen visar vidare att uppföljningen av skolenhetens resultat visserligen används för att utveckla undervisningen, men att denna uppföljning inte används som underlag för att specifikt förbättra undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn säger att det är en stor utmaning och ett stort utvecklingsområde för skolenheten att hitta vägar för hur även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska få stöd att komma vidare. Som exempel på hur hen använder uppföljningen av skolenhetens resultat för att utveckla undervisningen uppger rektorn att hen bland annat har haft samtal med lärarna om hur de ska arbeta med att analysera sin egen undervisning samt att skolledningen tillsammans med lärare och representant för elevhälsan har haft individuella, pedagogiska samtal för att stärka det pedagogiska ledarskapet i klassrummet. Lärare säger att det vid skolenheten pågår en diskussion kring hur undervisningen ska utvecklas även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att detta arbete inte är systematiserat. Lärarna tillägger att förbättring av undervisningen för elever som riskerar att inte nå målen lätt hamnar i fokus. Detta bekräftas av elevhälsans representanter som uppger att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte är exkluderade vid diskussioner som handlar om att utveckla undervisningen, men att dessa samtal främst handlar om att anpassa undervisningen så att den passar samtliga elever i klassrummet.

Förutsättningar för samarbete

Granskningen visar att det vid skolenheten saknas gemensamma strategier till stöd för genomförandet av en undervisning som även stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn uppger att hen har talat med lärarna om vikten av att utveckla undervisningen och att hen i samtal har försökt få fram hur lärarna ska arbeta för att även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska komma vidare. I samband med det har hen uppmanat lärarna att till exempel stämma av elevernas kunskapsnivå på fler sätt än bara genom skriftliga prov. Rektorn uppger dock att det vid skolenheten inte finns något specifikt dokument som tydliggör hur lärarna ska arbeta med elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Inte heller finns det någon gemensam strategi för hur man på skolan ska möta de behov som elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling har. Rektorn tillägger att man vid skolenheten hittills inte har arbetat med fokus på elever som ligger

långt fram i sin kunskapsutveckling. Denna utsaga får stöd i såväl lärarintervjuerna som i intervju med elevhälsans representanter. Elevhälsans representanter uppger till exempel att de inte arbetar med att kartlägga elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, och lärare uppger att elevhälsan inte heller engageras i arbetet med att utveckla och anpassa undervisningen för denna elevgrupp. Lärarna säger att fokus ofta och huvudsakligen riktas mot de elever som riskerar att inte nå målen för utbildningen. Lärare uppger dock att man vid skolenheten arbetar med "röda tråden"² som en strategi för att synliggöra vad eleverna gör i respektive årskurs. Dock säger de att denna strategi inte främst handlar om att ge stöd för utveckling av undervisningen i form av till exempel ämnesövergripande samverkan.

Granskningen visar också att det vid skolenheten till viss del finns upparbetade arbetssätt som möjliggör för lärarna att ta del av kollegernas goda exempel i undervisningen så att även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling gynnas, men att dessa goda exempel ändå inte får spridning. Lärare uppger att det vid skolenheten finns en gemensam lärplattform som gör att lärarna får större insyn i varandras uppgifter och att detta leder till att de för en dialog med varandra kring eleverna och undervisningen. Rektorn uppger även att lärarna till exempel har fått föreläsning om hur de ska utforma undervisningen så att de också når elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men lärare säger att de främst har fått kompetensutveckling kring hur de ska hantera elever med särskilda behov och hur de ska arbeta med hela elevgruppen för att göra den mer självgående. Såväl lärare som elevhälsans representanter uppger dock att det pågår en pedagogisk diskussion för att hitta gemensamma arbetssätt för att utveckla undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, och rektorn uppger att det finns flera lärare som arbetar metodiskt så att denna elevgrupp får stöd och stimulans. Såväl rektorn som lärare och representanter för elevhälsan tillägger dock att de goda exemplen som finns beträffande undervisningen inte får spridning i kollegiet, eftersom friutrymmet för lärare att utforma sin undervisning som de själva vill trots gemensamma beslut är stort, samt att det saknas rutiner för hur denna spridning skulle kunna gå till.

Granskningen visar också att även om verksamheten är organiserad så att det finns tid avsatt för att vid skolenheten diskutera undervisning så kommer sällan den undervisning som gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i fokus. Både rektorn och lärare uppger att verksamheten är organiserad så att det finns tid avsatt för formella möten på skolenheten samt att det vid dessa mötestillfällen finns möjlighet att även diskutera undervisning som är anpassad för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn uppger vidare att hen har organiserat lärarna i årskursarbetslag eftersom det leder till pedagogiska diskussioner. Lärarna säger att de tycker att mötesstrukturen är bra och leder till samtal kring samtliga elever och deras behov i undervisningen. Dock uppger både rektorn och lärare att de behov som elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling har sällan tas

² "Röda tråden" innebär att lärarna i ett gemensamt dokument tydliggör vad eleverna ska lära sig i varje ämne och i varje årskurs från årskurs 1 till årskurs 6.

upp specifikt vid de olika mötena. Elevhälsans representanter uppger att det vid skolenheten inte görs något systematiskt eller strategiskt beträffande undervisningen för just denna elevgrupp. Rektorn uppger vidare att sättet som arbetslagen är organiserade på möjliggör för lärarna att utveckla undervisningen genom till exempel samarbete och samverka inom årskursen och mellan olika ämnen. Vissa lärare uppger dessutom att de tack vare skolenhetens gemensamma lärplattform kan arbeta ämnesövergripande och att detta gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, medan andra lärare uppger att samverkan inte är organiserad och att den sker mer slumpartat tack vare den "röda tråden" men att syftet med detta system inte är att få till ämnesövergripande samverkan. De säger också att rektorn inte har schemalagt dem så att de kan utveckla undervisningen genom att till exempel aukultera hos varandra.

Granskningen visar vidare att det inte finns upparbetade kontaktvägar mellan den egna och andra skolenheter kring elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn uppger att det inte finns någon handfast samverkan med någon extern skolenhet för att stimulera elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Denna utsaga bekräftas i intervju med lärare.

Elevhälsans samarbete med lärarna

Granskningen visar att det varken finns en beskrivning av elevhälsans roll och ansvar kopplat till undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling eller upparbetade rutiner för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla en undervisning som utmanar och stimulerar denna elevgrupp. Elevhälsans representanter uppger visserligen att somliga lärare är öppna för samarbete med elevhälsan kring elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och att de har en dialog med lärarna om material som kan användas för att stimulera dessa elever. Elevhälsans representanter uppger dock att de inte har fått ett specifikt uppdrag från rektorn att stötta lärarna i deras arbete med elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och att det i den roll de fått inte heller ingår att stötta lärarna i att identifiera elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn bekräftar dessa utsagor och uppger att det i elevhälsans uppdrag ingår att arbeta stöttande beträffande undervisningen men att ingen del av detta uppdrag är riktat mot elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärare bekräftar i intervju rektorns och elevhälsans representanters utsagor. Lärarna säger till exempel att de samarbetar med elevhälsan kring elever som har svårt att nå målen men inte avseende elever som har nått långt i sin kunskapsutveckling, att de inte får hjälp av elevhälsans representanter att identifiera elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och inte heller stöd från elevhälsa med att anpassa undervisningen för denna elevgrupp.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom dessa områden bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Rektorn behöver organisera verksamheten så att lärare ges reella möjligheter att utveckla en undervisning som även möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att säkerställa att goda exempel på sådan undervisning får spridning.
- Rektorn behöver genom sin organisation skapa reella möjligheter för elevhälsan och lärare att även samarbeta kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att den kompetens som finns i elevhälsan kring denna elevgrupp tas till vara vid utveckling och genomförande av undervisningen.

Granskningen visar att, trots att rektorn organiserar verksamheten så att lärarna ges möjligheter att utveckla undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, så leder detta inte till att goda exempel får spridning. Av intervjuer med lärare, elevhälsans representanter och rektorn framgår att det finns ett friutrymme som gör att gemensamma beslut om hur undervisningen ska utvecklas inte genomförs av samtliga lärare. Det framgår också att man vid skolenheten huvudsakligen fokuserar på att ge stöd för en undervisning som möjliggör för eleverna att nå målen för utbildningen och att det inte finns någon strategi för hur undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska utvecklas och förbättras.

Vidare visar granskningen att rektorn inte har organiserat verksamheten så att elevhälsan ges reella möjligheter att samverka med lärarna kring undervisning som stimulerar och utmanar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Såväl rektorn som elevhälsans representanter uppger i intervju att elevhälsan inte har fått i uppdrag att bistå lärarna i deras arbete med elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, och inte heller något uppdrag att tillsammans med lärarna utveckla undervisningen även för denna elevgrupp.

På Skolinspektionens vägnar

X Ulrika Rosengren

Beslutsfattare
Signerat av: Ulrika Rosengren

X Charlotta Nord

Föredragande
Signerat av: Charlotta Nord

I handläggningen av ärendet har även utredarna Anna Alm, James Sjöström och Maria Nyman deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/stimulerande-undervisning-for-elever-i-arskurs-4/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Slottsskolan är en kommunal skolenhet som ligger i Eskilstuna kommun. Vid Slottsskolan bedrivs undervisning från förskoleklass till och med årskurs 6. Skolenheten har tre parallellklasser i årskurs 4. Vid Skolinspektionens besök har skolan cirka 470 elever. Lärarna vid på skolenheten är organiserade i arbetslag utifrån respektive årskurs. Enligt rektorns inskickade svar inför granskningen är skolenhetens samtliga lärare behöriga och legitimerade.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt.

Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.